

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปผลการวิจัยเรื่องทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามการรับรู้ของตนเอง โดยจะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามการรับรู้ของตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น ที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2531 จำนวน 73 โรงเรียน ๆ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 73 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการและมาตราส่วนประมาณค่า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีส่งและเก็บคืนโดยทางไปรษณีย์ จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น 73 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน 65 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.04
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
 - 4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน

ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี วุฒิปริญญาตรี ปฏิบัติราชการมาเป็นเวลามากกว่า 20 ปี ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่มากที่สุด ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารมากกว่า 15 ปี และปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง

ตอนที่ 2 ทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น ตามการรับรู้ของตนเอง ในด้านคตินิยม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิค สรุปได้ดังนี้

1. ทักษะด้านคตินิยม ปรากฏค่าเฉลี่ยตามการรับรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.47 สำหรับข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 19 ข้อ ปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 10 ข้อ นอกนั้นมีทักษะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับได้แก่ วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ อย่างพิถีพิถันระหว่าก่อนตัดสินใจสั่งการ โดยคำนึงถึงผลได้ผลเสียของส่วนรวมเป็นสำคัญ เข้าใจเป้าหมายของหน่วยเหนือและโรงเรียนอย่างถูกต้อง สามารถนำความรู้ในหลาย ๆ ด้าน ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ได้ สามารถตัดสินใจสั่งการได้รวดเร็ว ถูกต้อง และเที่ยงธรรม เสนอความคิดเห็นที่กว้างขวางและมองการณ์ไกล สามารถพิจารณำผลที่ได้จากการประเมินไปประกอบในการคิดริเริ่มแก้ไขปรับปรุงงานการศึกษาได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะครู เพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบได้อย่างถูกต้อง รู้จักวิเคราะห์งานของตนและคณะครูทุกคน ประยุกต์ตัวอย่างและวิธีดำเนินงานที่ได้พบเห็นและจากการศึกษาไปใช้ได้อย่างเหมาะสม วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล โดยมีข้อมูลเป็นพื้นฐาน รู้จักเลือกใช้วิธีการนิเทศได้อย่างเหมาะสมกับเรื่องที่จะนิเทศ และผู้รับการนิเทศ เข้าใจผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ในหน่วยงาน มีความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานทั้งหมดที่ตนเองปฏิบัติ และรู้ว่าหน่วยงานย่อยสัมพันธ์กันอย่างไร เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี เพื่อให้ครูเลือกวิธีที่เหมาะสมกับ

ปัญหาของตน สามารถกำหนดหลักการและแนวปฏิบัติที่สืบเนื่องจากนโยบายของกรมต้นสังกัด ตลอดจนจุดประสงค์และขอบข่ายของงานที่แน่นอนสำหรับการปฏิบัติ มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับหลักสูตรทุกระดับชั้นที่จัดในโรงเรียนของตน สามารถพิจารณานำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติทุกระดับ สามารถวินิจฉัยถึงการเปลี่ยนแปลงระบบหน่วยงานย่อยหน่วยใดหน่วยหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อหน่วยงานย่อยอื่น ๆ ได้

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ปรากฏค่าเฉลี่ยตามการรับรู้ตนเองของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.60 สำหรับข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 16 ข้อ นอกนั้นมีทักษะอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ แสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้วยความจริงใจ แสดงความยินดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างจริงจัง ให้ความเป็นกันเองกับคณะครูและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องในทุกสถานการณ์เพื่อประโยชน์ต่อการนิเทศ ให้ความสำคัญและรู้จักยกย่องแก่คณะครูเป็นรายบุคคลและส่วนรวม ตลอดจนผู้ร่วมงานอย่างเท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น เข้าใจสภาพและปัญหาของคณะครูด้วยความเห็นอกเห็นใจอย่างแท้จริง สนับสนุนให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานและตัดสินใจร่วมกับผู้บริหาร สร้างบรรยากาศให้เกิดความร่วมมือน่าไว้วางใจในกลุ่มผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี เข้าใจความต้องการพื้นฐานของผู้ร่วมงานทุกคน สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สนใจและเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของคณะครูและผู้ร่วมงานอย่างทั่วถึง สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่องานนิเทศ การศึกษา มีกิจกรรมยามว่าง มีความสุขภาพอ่อนโยนและมีระเบียบวินัย สามารถเข้ากับคนได้ทุกเพศทุกวัยทุกระดับชั้นทั้งในหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ สามารถแก้ปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการนิเทศ การศึกษาให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และรู้จักควบคุมพฤติกรรมการทำงานของตนเองที่จะมีผลกระทบต่อเพื่อนร่วมงานและหน่วยงาน มีส่วนร่วมในการอภิปรายและสามารถใช้วิธีการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็น เป็นผู้ให้การอภิปรายที่สามารถจูงใจให้ผู้ฟังคล้อยตามได้ รู้จักแสดงอารมณ์ขันเพื่อลดความตึงเครียดในการปฏิบัติงานได้เหมาะสม

กับกาละเทศะและจัดทำ โครงการให้คณะครู ได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กันอยู่เสมอ

3. ทักษะด้านเทคนิค ปรากฏค่าเฉลี่ยตามการรับรู้ของผู้บริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.52 สำหรับข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 19 ข้อ ปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีทักษะทางด้านเทคนิคอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 13 ข้อ นอกนั้นมีทักษะอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ทำหน้าที่ประธานในการประชุมได้อย่างเรียบร้อยไม่ติดขัด พิจารณาการมอบหมายงานให้แก่ครูตามความรู้และความสามารถของบุคคลนั้น ๆ สามารถพูดหรือเขียนคำสั่งให้ผู้ปฏิบัติตามเข้าใจถูกต้องและชัดเจน สามารถให้คำปรึกษาหารือช่วยเหลือแนะนำแก่ครูผู้รับการนิเทศ สามารถใช้ภาษาให้ เข้าใจง่ายทั้งการพูดและการเขียน มอบหมายงานให้ครูปฏิบัติงานได้ตรงตามความพอใจและความต้องการของคณะครู ใช้วิธีการต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาหารือแก่ครูเพื่อให้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานในหน้าที่ สามารถจัดลำดับเรื่องตามความสำคัญได้ถูกต้อง สามารถจัดทำสถิติและแผนภูมิเกี่ยวกับข้อมูลทางการศึกษาของโรงเรียนได้ชัดเจน สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของครู ได้ชัดเจนถูกต้อง วางแผนปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียนอย่างมีขั้นตอนและสามารถปฏิบัติได้จริง จัดหาทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงานได้อย่างพอเพียงกับความต้องการของครู สามารถแนะนำชี้แจงให้ครูได้ เข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและระเบียบการเกี่ยวกับการเรียนการสอน สามารถจับประเด็นที่สำคัญของเรื่องที่ฟังและอ่านได้ถูกต้องแม่นยำ รู้จักปรับปรุงวิธีการนิเทศการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพการณ์อยู่เสมอ มีความคิดริเริ่มในการประยุกต์เทคนิคการสอนมาแนะนำครู ในโรงเรียนให้เกิดผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน สามารถคำนวณเกี่ยวกับงบประมาณในการนิเทศการศึกษา สามารถในการสร้างผลงานทางวิชาการให้ปรากฏอยู่เสมอ และสามารถสาธิตการสอนให้ครูได้อย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการของครู

จากผลการสรุปทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา คัดเน้น ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านคตินิยม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิค ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มากที่สุด รองลงไปคือทักษะด้านเทคนิคและทักษะด้านคตินิยมตามลำดับ

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ตีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามการรับรู้ของตนเองในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทักษะทั้ง 3 ด้านคือ ด้านคตินิยม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิค มีทักษะที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปรายในแต่ละด้านดังนี้

ทักษะด้านคตินิยม ผลของการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะทางการนิเทศ การศึกษาในด้านนี้ตามการรับรู้ของตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก ตามแบบสอบถาม ทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารได้มีการนำทักษะที่มีอยู่ในตนเองมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียน โดยจะสังเกตได้จากแบบสอบถามที่มีอยู่ทั้งหมดจำนวน 19 ข้อ ทักษะที่ผู้บริหารมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ข้อ 10 วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพระหัดก่อนตัดสินใจสั่งการ โดยคำนึงถึงผลได้ผลเสียของส่วนรวมเป็นสำคัญ แสดงว่า ผู้บริหารมีความสามารถหรือมีทักษะในการตัดสินใจมากที่สุด สำหรับการปฏิบัติงาน โดยมีการวินิจฉัยอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกระเทือนหรือผลเสียหายต่อหน่วยงาน เพราะบางครั้งการตัดสินใจก็มีความสำคัญถึงขั้นการอยู่รอดหรือไม่ของหน่วยงาน บางครั้งก็เป็นเหตุให้กระทบกระเทือนถึงการทำงานของบุคคลอื่น ดังที่ นพพงษ์ นฤจิตราคุณ (2525) ได้กล่าวถึงการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารไว้ว่า ผู้บริหารมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาให้ เข้าใจอย่างถ่องแท้และลึกซึ้งถึงกระบวนการและขั้นตอนของการตัดสินใจ เพื่อจะได้วินิจฉัยสั่งการ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อจะได้บริหารงานให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น เพราะการตัดสินใจเป็นแก่นสำคัญของการบริหาร ซึ่งงานหรือกระบวนการอย่างอื่นทั้งหมดต้องขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจหรือสัมพันธ์หรือเกิดขึ้นเพื่อการตัดสินใจ สำหรับในเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ จะเห็นได้ว่า ข้อ 11 สามารถตัดสินใจสั่งการได้รวดเร็ว ถูกต้องและเที่ยงธรรม นับได้ว่า ผู้บริหารมีทักษะในการตัดสินใจอยู่ในระดับสูง เหมาะสมกับตำแหน่งและจำเป็นมากสำหรับที่จะนำไปใช้กับการนิเทศการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกรียงศักดิ์ ฤทธิรงค์ (2526) ที่ว่า ครูประถมศึกษาประสงค์ที่จะให้ผู้นำทางการศึกษา สามารถตัดสินใจได้ถูกต้อง และรวดเร็ว นอกจากนี้ก็ยิ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลิม รัชชนะกุล (2524) เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนคือ ควร เป็นผู้ตัดสินใจได้รวดเร็ว ถูกต้อง แก้ปัญหา

เฉพาะหน้าได้ดี มีไหวพริบ นอกจากผู้บริหารจะมีทักษะในการตัดสินใจสั่งการ ยังมีอีกหลาย ๆ ข้อคำถามที่ผู้บริหารมีทักษะที่จัดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 2 เข้าใจเป้าหมายของหน่วยเหนือ และโรงเรียนอย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531) อันเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงในการจัดการ ควบคุม และ กำกับระบบการประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ได้กล่าวถึงความจำเป็นของ นโยบายและแนวทางในการดำเนินงานไว้ว่า นโยบายและแนวทางในการดำเนินงานที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นผู้กำหนดขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นที่หน่วยงาน ประถมศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน จะต้องใช้เป็น หลักในการกำกับการจัดการศึกษาในส่วนรับผิดชอบของงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติการจะต้องมีความรับผิดชอบโดยตรงในอันที่จะทำให้นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและของรัฐบาลบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ การที่ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะในข้อนี้จัดอยู่ในระดับมากที่สุดย่อมทำให้การปฏิบัติงาน ตามนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อคำถามข้อ 3 สามารถนำความรู้ในหลาย ๆ ด้าน ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ได้ และข้อ 9 ประยุกต์ตัวอย่างและวิธีดำเนินงานที่ได้พบเห็นและจากการศึกษาไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ที่แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียน ที่ประสบผลสำเร็จในการทำงานจะเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความคิด ริเริ่มที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากการนำความรู้ในหลาย ๆ ด้าน ที่เกิดจากประสบการณ์หรือการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้กับ โรงเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สนับสนุนให้จัด โครงการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้บริหารอย่างทั่วถึงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา จึงทำให้ผู้บริหารเกิดแนวทางในการประยุกต์สิ่งต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อการ ปฏิบัติงานในโรงเรียนของตน มีทักษะที่น่าสนใจอีกข้อหนึ่งที่ปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียนมี ทักษะอยู่ในระดับมาก แต่ถ้าพิจารณาในการเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยแล้ว จะเห็นว่าอยู่ใน อันดับรองสุดท้าย ได้แก่ ข้อ 1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาของ ชาติทุกระดับ ซึ่งในเรื่องนี้ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นผู้นำควรจะได้ศึกษานโยบายการ จัดการศึกษาของชาติทุกระดับตั้งแต่ ระดับก่อนประถม ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เพราะจะทำให้ เข้าใจอย่างถ่องแท้ แม้ว่าจะไม่ได้ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงในระดับ

อื่น ๆ ก็ตาม การที่ผู้บริหารมีทักษะในข้อนี้ดังผลที่พบจากการวิจัยอาจเป็นเพราะผู้บริหาร เห็นว่าการดำรงตำแหน่งผู้บริหารในระดับประถมศึกษาควรให้ความสนใจเฉพาะนโยบาย การจัดการศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบเท่านั้น มีข้อคำถามสุดท้ายของทักษะในด้านนี้ที่ผู้วิจัยเห็นว่า น่าสนใจมากคือ ข้อ 15 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปรากฏ ว่าผู้บริหารมีทักษะอยู่ในระดับมาก แต่ถ้าพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้วจะอยู่ในอันดับที่ 17 ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ขาดความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงงานในเรื่องนี้ เจลิม รัชชนะกุล (2526) ได้ทำการศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่ดีควรจะมีทักษะเกี่ยวกับงานวิจัย และยังสอดคล้องกับความเห็น ของ อมรชัย หันศิริเมธ (2522) ที่ว่า การวิจัยเป็นเครื่องมือของการบริหารการศึกษา การ วิจัยช่วยให้ผู้บริหารสามารถค้นหาข้อเท็จจริงและแนวความคิดมาประกอบการพิจารณากำหนด นโยบายการบริหาร การวางโครงการ และแผนงานให้ถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว และประหยัด เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ตาม การรับรู้ตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 16 ข้อ มีเพียง 4 ข้อเท่านั้น ที่ผู้บริหารมีทักษะ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้บริหารใน การปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับที่นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้ กล่าวไว้ เช่น วิจิตร วุฒิบางกูร และ สุพิชญา วีระกุล (2523) ที่เห็นว่า ผู้บริหาร โรงเรียนในฐานะที่เป็นผู้นำเทศควรจะปลูกฝังพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับตนเอง และหมู่คณะ พันธ์ หันนาคินทร์ (2526) เห็นว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะที่ต้อง อาศัยความสามารถ ไหวพริบ และบุคลิกภาพของตัวเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527) เห็นว่า ไม่ว่าจะ เป็นอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าหมวด วิชา หรือครูทุกคนมีความต้องการทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เท่ากันหมด เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดีจะช่วยให้เกิดความร่วมมือ การติดต่อสื่อสาร การประสานงานที่ดีในการทำงาน ข้อคำถาม ที่ผู้บริหารมีทักษะอยู่ในระดับมากได้แก่ มีส่วนร่วมในการอภิปรายและสามารถใช้วิธีการกระตุ้น ให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็น เป็นผู้นำการอภิปรายที่สามารถจูงใจให้ผู้ฟังคล้อยตามได้ รู้จักแสดงอารมณ์ขันเพื่อลดความตึงเครียดในการปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับกาลเทศะ และจัด ทำโครงการให้คณะครูได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กันอยู่เสมอ ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้ที่มีความ

สนิทสนมใกล้ชิดกับครูอยู่แล้ว ดังนั้นการแสดงทักษะในเรื่องนี้จึงง่ายกว่าศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่มาทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม ทักษะดังกล่าวถึงแม้จะจัดอยู่ในระดับมาก แต่ก็ใกล้เคียงกับทักษะข้ออื่น ๆ ในด้านเดียวกัน

ทักษะด้านเทคนิค ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะทางการนิเทศการศึกษา ด้านเทคนิค ตามการรับรู้ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่สองรองจากทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทำให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการนิเทศที่จะให้ผลดีที่สุด ซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะตัวอย่างแท้จริง โดยเฉพาะทักษะข้อ 44 ทำหน้าที่ประธานในการประชุมได้อย่างเรียบร้อย ไม่คิดขัด และข้อ 49 พิจารณามอบหมายงานให้แก่ครูตามความรู้ความสามารถของบุคคลนั้น ๆ จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีความสามารถในการทำหน้าที่ประธานการประชุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นสิ่งที่กระทำอยู่เป็นประจำ ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรฐานการการนิเทศติดตามผลตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมครูอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ส่วนการพิจารณา มอบหมายงานให้แก่ครูนั้น ผู้บริหารมีประสบการณ์ในการทำงานมานานและมีความคุ้นเคยสนิทสนมกับครูในโรงเรียนอยู่แล้ว ประกอบกับเป็นการมอบหมายงานให้ครูปฏิบัติงานได้ตรงตามความพอใจและความต้องการของคณะครู แสดงว่าในฐานะที่เป็นผู้นิเทศ ผู้บริหารได้ปรึกษาหารือร่วมกันกับครูผู้รับการนิเทศ จึงทำให้ทราบถึงความสามารถและความสนใจของครู มีทักษะที่น่าสังเกตคือ สามารถสาธิตการสอนให้ครูได้อย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการของคณะครู ผู้บริหารมีทักษะอยู่ในอันดับสุดท้าย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารต้องสอนเอง ในฐานะผู้นำผู้บริหาร ควรจะทำการฝึกฝนตนเองให้สามารถสาธิตการสอนเพื่อเป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ครูได้

สรุป

ทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น ทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านคตินิยม ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิค เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย แต่ละด้าน จะเห็นว่า ผู้บริหารมีทักษะเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิค และทักษะด้านคตินิยม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการเหมาะสมกับผู้บริหารที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งมักจะประสบปัญหาในด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ดังนั้น ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดที่ผู้บริหารควรมี เพราะเป็นทักษะแสดงถึงความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้กลุ่มและเสริมสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันภายในโรงเรียน โดยผู้บริหารจะต้องรู้จักตนเอง เข้าใจเพื่อนร่วมงาน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างบรรยากาศให้เป็นที่ยอมรับและเกิดความมั่นคงในหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ วไลวิทย์ นุตสวัสดิ์ ที่ว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีมากกว่าด้านอื่น ๆ เพราะเป็นความสามารถในการเข้ากับคน ต้องรู้ว่าจะทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างไร จะมีวิธีการกระตุ้นหรือจูงใจให้คนทำงานตามหน้าที่ได้อย่างไร สำหรับทักษะด้านเทคนิคเป็นความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการนิเทศที่จะให้ผลดีที่สุด ตลอดจนเลือกใช้เครื่องมือในการนิเทศ ผลการวิจัยก็แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีทักษะในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ส่วนทักษะด้านคตินิยมนั้น ปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะน้อยกว่าด้านอื่น ๆ แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนแล้ว ปรากฏว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งถ้าเป็นผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป จะต้องพัฒนาทักษะด้านนี้ให้มากขึ้น ดังความเห็นของ Katz ที่ว่าผู้บริหารระดับสูงจะต้องมีทักษะในด้านนี้ให้มากกว่าทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และด้านเทคนิค จากผลการวิจัยในเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้ที่มีทักษะทางการนิเทศการศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคตินิยม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิค ตลอดจนสามารถนำทักษะที่มีอยู่ของตนเองไปใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ในการเตรียมผู้บริหารโรงเรียนในระดับประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ควรจะส่งเสริมสนับสนุนให้มีการฝึกฝนเกี่ยวกับทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ในด้านทัศนียม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านเทคนิค เพื่อให้ผู้บริหารนำไปใช้ในการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน
2. ผู้บริหารในระดับโรงเรียนประถมศึกษา อาจจะเป็นผู้บริหารระดับสูงต่อไป ควรจะฝึกฝนในเรื่องทักษะด้านทัศนียมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีกรณีศึกษาทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
2. ควรจะศึกษาทักษะทางการนิเทศการศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายวิชาการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย